

VIJESTI

TREĆI KONGRES SAVEZA SLAVISTIČKIH DRUŠTAVA FNRJ U LJUBLJANI

U rujnu (18-23) 1961. god. okupilo se u Ljubljani preko trista pedeset delegata slavista iz svih naših republika. Tematika Kongresa obuhvatila je sva područja slavistike: 1) historiju i teoriju književnosti, 2) lingvistiku s brojnim granama i 3) akutna pitanja pedagoške slavistike. Tako se rad Kongresa odvijao u tri sekcije: literarno-historijskoj, lingvističkoj i pedagoškoj, dok su predavanja sa širom i općom problematikom održana na plenarnim sastancima.

Kongres je uz to proslavio neke obljetnice: 20-godišnjicu naše narodne revolucije, odužio se uspomeni D. Obradovića (150-godišnjica smrti), 100-godišnjici Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu i Srpskog narodnog pozorišta u Novom Sadu, braći Miladinovima (100-godišnjica Zbornika makedonskih narodnih pjesama). Isto tako su u znak priznanja otkriveni spomenici trojici poznatih slovenskih slavista: F. Kidriču, R. Nahtigalu i F. Ramovšu. Spomenike je izradio kipar Boris Kalin.

Kongresu je predsjedao Bratko Kreft koji je na otvorenju održao predavanje: *Slavistika in naša stvarnost*. Na plenarnim sastancima održana su slijedeća predavanja (navodim ih prema rasporedu na Kongresu): *Literarna zgodovina v sodobnem življenju* (B. Paternu), *Naš rad na nacionalnom i opšteslovenskom dijalektološkom atlasu* (J. Vuković), *Tumačenje književnog djela* (D. Živković), *Aktuelni problemi srpskohrvatske dijalektologije* (P. Ivić), *O položaju ruskog jezika u našim školama i značenju njegovog izučavanja* (M. Babović), *Nove naloge slavista ob uvedbi diplomatskih (maturitetnih) naloga* (J. Sifrer), *Smisel naše književnosti* (J. Vidmar), *Ljudski i umjetnički značaj književnosti NOB* (I. Franceš), *Stogodišnjica hrvatskog i srpskog kazališta* (D. Roksandić), *Zbornikot na Miladinovci kaj južnoslavenskite i drugite slovenski narodi* (H. Polenakovik'), *Delo dr. Franceta Kidriča* (B. Kreft), *Delo dr. Rajka*

Nahtigala (F. Tomšič), *Delo dr. Franca Ramoviša* (T. Logar).

U radu literarno-historijske sekcije išlo se za ocjenom pojedinih literarno-historijskih pojava, dok su se same činjenice manje iznosile. Referiralo se o problemima literarne interpretacije (F. Grčević, Š. Barbarič), o ritmu u razvoju slovenske književnosti (M. Boršnik), o karakterizaciji pjesničkog stila (Z. Škreb), o motivacijskim sistemima u realizmu i modernizmu (A. Flaker), o hrvatskoj modernini i Przybyszewskom (N. Košutić-Brozović), o jednoj hrvatskoj srednjovjekovnoj osmeračkoj »Molitvi protiv Turaka« (N. Kolumbić), o utjecaju Dostojevskog na Augusta Cesarca i Boru Stankovića (A. Muljačić, M. Babović) i dr.

U lingvističkoj sekciji referiralo se o akcenatskoj problematici hs. knjiž. jezika (Lj. Jonke), o normama suvremenog hs. jezika (Z. Vince), o normi u suvremenom ruskom književnom jez. (F. Jakopin), o nekim stilskim osobitostima u upotrebi člana u makedonskom jez. (R. Ugrinova), o glagolskom rodu (M. Stevanović), o stanju u suvremenoj lingvistici (M. Kravar, M. Ivić), o vlastitom imenu kod Jugoslavena (M. Hraste), o leksičkim problemima u toponomastici (B. Finka), o rekonstrukciji predmigracionog mozaika hs. dijalekata (D. Brozović).

U lingvističkoj su sekciji održana i dva referata koja su svojom tematikom usko vezana za interese Staroslavenskog instituta: »Problem rječnika južnoslavenskih redakcija stsl. jezika« (Vj. Štefanić) i »Zapadno područje ćirilice u XII i prvoj polovici XIII stoljeća« (J. Vrana). Prvi je informativnog karaktera i napisan je s namjerom da upozna slaviste s počecima rada na rječniku i da inicira formiranje komisije za rječnik u okviru Jugoslavenskog slavističkog komiteta (v. str. 181).

U svom referatu »Zapadno područje ćirilice u XII i u prvoj polovici XIII stoljeća« J. Vrana, koji se intenzivno bavi ćirilskom problematikom, saopćio je i na Kongresu zanimljive rezultate. Zapadno područje

ćirilice prostire se od Splita do Bara i od Jadranskog mora do Drine. S toga područja potječu najstariji srpskohrvatski ćirilski spomenici: 1) diplomatski: sva tri primjerka isprave Kulina bana, isprave bana Matije Ninoslava, isprave dubrovačkog notara Paskala, humskih knezova Andrije i Radoslava, Povaljska listina i dr. (s toga područja potječe i pisar koji je pisao Nemanjinu hilendarsku povelju), 2) književni: Mirosavljevo ev. Diplomatski spisi pisani su većinom kancelarijskim ustavom i poluminuskulom. Kancelarijski ustav se razvio iz neuglednog »knjižnog« ustava kojim je npr. pisano makedonsko Dobromirovo ev. Iz njega se kasnije razvila poluminuskula, minuskula i kurziv. Mirosavljevo ev. pisano je svečanim »knjižnim« ustavom kojim je pisano i Ostromirovo ev. I u jednom i u drugom pismu opaža se utjecaj latinske kulture pisara u oblikovanju samoga pisma. U grafiji (pravopisu) navedenih spomenika opaža se utjecaj glagoljske tradicije. Glasovne grupe *ja* i *je* pišu se slovima *ѣ* i *е*, a iznimno slovima *ѧ* i *ѧе* pod utjecajem raških ćirilskih spomenika. Mirosavljevo ev. ima svoju originalnu grafiju u upotrebljavanju slova dubleta za iste glasove i glasovne grupe: *ѣ* i *ѧ* (za *ja*), *ѧ*, *оу*, *ю* i *у* (za *u* i *ju*), *Ѧ*, *Ѧ* i *Ѧ* (za *e* i *je*), *ѧ* i *ѧ* (za *i*) o i *ѧ* (za *o*). Pisar je slova *koja* u njegovu jeziku nisu imala fonetske vrijednosti (a nalazio ih je u svome predlošku) upotrebljavao prema svome ličnom grafijskoestetskom načelu. Da se dva jednaka slova ne bi našla jedno do drugoga iza *оу* pisao je *юу* ili *ѧ*, iza *ѣ* - *ѧ* itd. To se moglo dogoditi zato što na humskom području nije bilo čvrste ćirilске »knjižne« tradicije. U jeziku navedenih spomenika još se čuva glas *y* (piše se *ѧ*), ali iza *k*, *g*, *h* - *y* se mijenja u *i*. Raški ćirilski spomenici (tzv. hrisovulje srpskih vladara pisane u manastirima i Vukanovo ev.) imaju druge paleografske, grafijske i jezične osobine. U njima dolazi do izražaja utjecaj ruskih kaludera sa Sv. gore (koji je zahvatio i rubrikatora Mirosavljeva ev. — Gligorija). Autorov je zaključak da, usprkos različitim kulturnim utjecajima i specifičnim osobinama, zapadno i raško ćirilsko područje čine jednu cjelinu.

U radu pedagoške sekcije referiralo se i raspravljalo o novim školskim programima u kojima istaknuto mjesto zauzimalje razvijanje usmene i pismene kulture izražavanja (S. Težak, S. Dvoržak), o važnosti dijkcije i akcentuacije za pravilno razumijevanje književnog djela (Đ. Živanović), o analizi literarnog djela (T. Čubelić, Đ. Bajić), o diplomatskim radovima kao novom, suvremenom obliku mature, o udžbenicima (G. Kikić), o audiovizualnoj metodi kao vrlo važnom nastavnom sredstvu (H. Juračić).

Na Kongresu je donesena rezolucija u kojoj su, među ostalim i ovi zaključci:

»Da bi se slavisti što bolje osposobili za vršenje odgovorne odgojne dužnosti, smatramo da bi trebalo organizirati sistem studija tako da svršeni studenti slavistike budu potpuno osposobljeni za zvanje koje ih čeka. Trebalo bi prvenstveno, da se metodika predmeta sistematski izučava na našim filozofskim fakultetima i visokim školama, a isto bi tako trebalo uvesti kolegije i seminare za stilistiku i njegovanje kulture govora, gdje ih još nema. Nadalje bi trebalo kombinirati grupe predmeta tako da studenti u potpunosti ovladaju i jezikom i književnosti. Za one svršene studente, odnosno nastavnike i profesore, koji su studirali predmet po starijim programima, trebalo bi organizirati seminare i prigodna savjetovanja iz područja jezika, a isto tako pružiti svim predmetnim nastavnicima mogućnost da se povremeno upoznaju u univerzitetkim centrima s najnovijim tekovinama nauke i struke.

Za što potpuniji naučni i nastavni rad potrebno je prije svega pripremiti kritička izdanja jugoslavenskih pisaca i omogućiti njihovo štampanje. Isto tako bilo bi potrebno olakšati objavljivanje radova i publikacija iz nauke i struke.

Primajući novi nastavni plan i program za gimnazije kao znatan korak naprijed, smatramo da bi trebalo stalno raditi i dalje na njegovu usavršavanju i poboljšavanju, a udžbenike za te škole prirediti prema suvremenim zahtjevima nauke i metodike. Taj bi program trebalo uskladiti u svim našim republikama tako da učenici, koji prelaze s jed-

nog teritorija na drugi, ne bi imali teškoća u svom radu.

Da bi se podigao nivo jezične kulture, preporučuje se po školama uvesti, na pogodan način, sistem takmičenja iz područja jezika i književnosti.

Kongres se bavio i problemom nastave stranih jezika u našim školama i pozdravlja preporuku Savjeta za prosvjetu Izvršnog vijeća FNRJ kojom se daje prioritet u učenju ruskom i engleskom jeziku.

Pozdravljamo nov način polaganja završnog ispita u srednjim školama, ali smatramo da bi, s obzirom na zahtjev o zrelosti učenika, trebalo proširiti i povećati program ispita uvođenjem materinjeg jezika i književnosti kao zasebnog predmeta.«

Nisu se mogla osigurati novčana sredstva za izdanje zbornika u kojemu bi bili štampani svi kongresni referati, tako da će neki referati biti objavljeni u naučnoj i stručnoj štampi po pojedinim republikama (kao npr. u »Jeziku«, u »Jezik in slovstvo«).

Ne želeći davati ocjenu rada Kongresa htjela bih primijetiti da bi stručni kongresi trebali biti organizirani sastanci na kojim bi stručnjaci iznosili *nova* iskustva i raspravljali o *bitnim* i *najvažnijim* problemima svoje struke. Za Treći kongres jugoslavenskih slavista u Ljubljani moglo bi se reći da je on to i bio. No ipak je bilo radova koji svojom problematikom nisu bili za kongres zanimljivi, (nisu iznosili probleme o kojima bi se moglo diskutirati). Možda bi za taj propust trebalo tražiti razloge u slaboj povezanosti organizatora s pojedinim slavističkim društvima. Osim toga brojni referenti nisu na vrijeme poslali referate, pa se nije mogao izvršiti izbor. Često se događalo da se predavanja nisu držala onim redom koji je štampan u programu Kongresa pa učesnici, koji su željeli slušati predavanja u drugim sekcijama, nisu tačno znali u koje će se vrijeme držati.

A. Nazor